

Голові Разової спеціалізованої Вченої ради
6/24 Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,
доктору наук з фізичного виховання та спорту,
професору Бріскіну Юрію Аркадійовичу

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата наук з фізичного виховання та спорту, (спеціальність 24.00.03 –
фізична реабілітація), доцента Бас Ольги Андріївни

на дисертаційну роботу Музики Остапа Федоровича

на тему **«ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ
ФУНКЦІОНУВАННЯ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ»**

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)

з галузі знань 22 Охорона здоров'я

за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація

Військовослужбовці — це особи, які проходять державну службу особливого характеру, що полягає в професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України, пов'язану із захистом держави, її цілісності й суверенітету. Фізична підготовка, участь у спортивних і прикладних вправах у межах військової підготовки — важлива й невід'ємна частина навчання курсантів вищих військових навчальних закладів. Велика кількість фізичних навантажень і бажання курсантів поліпшити свої результати можуть призвести до травм опорно-рухового апарату, а гострі травми під час навчання можуть бути пов'язані з методикою проведення занять, особливістю виконання вправ, неналежним матеріально-технічним забезпеченням або ж поведінкою курсантів. Такі травми викликають захворювання, обмеження життєдіяльності зменшення кількості військовослужбовців високі фінансові витрати для військових, негативно впливають на роботу, боєготовність і національну безпеку.

У фокусі уваги фахівців з реабілітації, зокрема фізичних терапевтів, перебуває велика кількість військовослужбовців, які мають ризик або вже отримали обмеження життєдіяльності та мають порушення функціонування. За

даними Міністерства оборони України статус учасника бойових дій лише до початку вторгнення 2022 року отримали близько 200 тисяч осіб.

Досвід функціонування передбачає «життєвий досвід здоров'я» або те, як стан здоров'я впливає в повсякденне життя. Актуальність такого дослідження безсумнівна, а його наслідки можуть слугувати підґрунтям для поліпшення системи загальної охорони здоров'я.

На сьогодні є актуальним аналіз міжнародного досвіду з оцінювання функціонування в системі фізичної терапії військовослужбовців з урахуванням національного контексту й вивченням потреб українських військовослужбовців різних категорій для обґрунтування та розроблення моделі оцінювання функціонування, що є лягло в основу написання дисертаційної роботи.

Актуальність дисертаційного дослідження підтверджується приналежністю його до державної теми НДР, в рамках якої воно виконувалося. Дисертаційне дослідження виконано в рамках теми 4.5. «Організаційні та теоретико-методичних основ фізичної терапії у профілактиці та реабілітації обмежень функціонування військовослужбовців» (затверджено на засіданні вченої ради ЛДУФК протокол № 5 від 27.04.2021 р.) плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського на 2021–2025 рр.

Результати оцінки наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертаційна робота Музики Остапа Федоровича є цілісним завершеним науковим дослідженням, що містить раніше не захищені наукові положення та теоретичні узагальнення, має важливе наукове, теоретичне та практичне значення. Дисертація та опубліковані наукові праці здобувача виконані та підготовлені на достатньо високому науковому рівні і базується на достатній кількості проведених досліджень. Автор представив свою працю з дотриманням встановлених вимог щодо її структури та змісту, запропонував для вирішення актуальні наукові завдання та успішно розв'язав їх у підсумку.

Автором опубліковано загалом десять наукових статей, з яких 3 – у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science, 7 – тези доповідей на національних та міжнародних науково-практичних конференціях. Наукові публікації (усі у співавторстві) відповідають обраній науковій тематиці, де автор формулює наукову проблему, встановлює мету й основні завдання, проводить теоретичні й емпіричні дослідження, аналізує та інтерпретує одержані результати. Музика О.Ф. дотримався вимог «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня

доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 щодо кількості наукових публікацій.

Робота написана українською літературною мовою із використанням наукового стилю.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень.

Музика О.Ф. у роботі *уперше* обґрунтував модель оцінювання функціонування у системі фізичної терапії військовослужбовців, яка передбачає диференціацію підходів до оцінювання відповідно до категорій військовослужбовців і рівнів надання реабілітаційної допомоги, яка ґрунтується на врахуванні біопсихосоціальної концепції здоров'я; створив валідовану українськомовну методику оцінювання функціонування військовослужбовців, яка є надійним і чутливим інструментом для оцінювання і відслідковування рівня обмеження життєдіяльності; визначив рівень функціонування й обмеження життєдіяльності різних категорій українських військовослужбовців (курсантів, військовослужбовців під час військової служби та поранених), що є підґрунтям для аналізу подальших скринінгових досліджень, виявлення потреб у фізичній терапії та реабілітації; та установив показники рівня функціонування за опитувальником WHODAS 2.0 для українських військовослужбовців різних категорій і значення мінімальної клінічно значущої різниці, що сприятиме оцінюванню ефективності фізичної терапії та реабілітації, довготривалому контролю за функціонуванням військовослужбовців та інших категорій населення розширенню довідкових даних для поточної версії WHODAS 2.0. і доповнюватиме прогалину в знаннях про обмеження життєдіяльності військовослужбовців.

За підсумками проведеного дослідження *набули подальшого розвитку* відомості про рівень травмування курсантів впродовж навчання у військовому вищому навчальному закладі; наукові дані щодо потреби впровадження фізичної терапії для профілактики й відновлення курсантів впродовж навчання у військових вищих навчальних закладах, під час несення військової служби, а не лише у разі отримання травми, поранення чи розвитку гострого захворювання; та наукові дані про взаємозв'язки показників функціонування, рухових можливостей, психоемоційного стану і якості життя військовослужбовців;

Автор дисертаційного дослідження *удосконалив* наукові дані про динаміку функціонування й обмеження життєдіяльності в процесі фізичної терапії осіб із травмами спинного мозку та черепно-мозковими травмами.

В зв'язку з цим слід зазначити, що представлена автором робота відповідає сучасним методологічним вимогам до наукових досліджень, у тому числі – до наукових досліджень у фізичній терапії.

Рівень наукової обґрунтованості результатів дисертаційної роботи.

Використані у роботі методи наукового дослідження сприяли належному розв'язанню завдань дослідження. Автор проаналізував достатньо великий масив джерел літератури, включаючи провідні сучасні дослідження з обраної проблематики у фахових виданнях.

Наукові положення та висновки, що викладені у дисертації, достатньо обґрунтовані, відповідають поставленим меті та завданням відносно об'єкту та предмету дослідження.

Результати практичної частини дослідження базуються на залученні до дослідження достатньої вибірки учасників.

Математично-статистичний аналіз отриманих даних проведений коректно та засвідчує достатній рівень обґрунтованості. Висновки, наукові положення та рекомендації базуються на опрацьованих автором даних власного дослідження з проведенням відповідного статистичного аналізу, що підтверджує їх достовірність, є логічним підсумком отриманих результатів дослідження.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в клінічну практику роботи Міністерства охорони здоров'я та клінічну практику КНП «Вінницька обласна клінічна психоневрологічна лікарня ім. акад. О.І. Ющенко Вінницької обласної ради», впроваджено в навчальний процес студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського і Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, та у практику роботи відділення відновлювального лікування та реабілітації Військово-медичного клінічного центру західного регіону про що свідчать відповідні акти впровадження.

Рівень виконання поставленого наукового завдання.

Зміст основного тексту дисертаційної роботи Музики Остапа Федоровича відповідає темі. Метою роботи є обґрунтування диференційованого підходу до оцінювання функціонування у системі фізичної терапії військовослужбовців.

Для реалізації мети у дисертаційній роботі поставлено 5 послідовно пов'язаних завдань, відповідають ключовій меті роботи,. 1. Визначити актуальні потреби та особливості оцінювання функціонування військовослужбовців з урахуванням світового досвіду і сучасних підходів до організації фізичної терапії військовослужбовців. 2. Обґрунтувати підходи до оцінювання рівня функціонування військовослужбовців для виявлення потреби

у фізичній терапії та контролю за її ефективністю. 3. Визначити особливості рівня функціонування різних категорій військовослужбовців. 4. Розробити модель оцінювання функціонування в системі фізичної терапії з урахуванням диференційованого підходу до різних категорій військовослужбовців. 5. Оцінити ефективність оцінювання функціонування згідно запропонованої моделі впродовж фізичної терапії військовослужбовців з бойовими травмами.

Завдання, об'єкт, предмет та висновки дослідження є логічно взаємопов'язані. Об'єктом дослідження була система фізичної терапії військовослужбовців, а предмет дослідження дозволив конкретизувати зміст диференційованого підходу до оцінювання функціонування військовослужбовців.

Вагоме значення у роботі має розроблена модель оцінювання функціонування в системі фізичної терапії військовослужбовців, яка ґрунтується на врахуванні біопсихосоціального впливу захворювання, травми, поранення чи іншого стану здоров'я на життя людини й диференціальному підході до вибору мети й початковому рівні надання реабілітаційних послуг у залежності від категорії військовослужбовців а також обґрунтування підходів фізичної терапії військовослужбовців.

Підсумовуючи варто констатувати, що усі наукові завдання виконані на належному науковому рівні, що сприяло досягненню поставленої у роботі мети. Усі результати відповідно до завдань відображені у висновках.

Оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Аналіз дисертаційної роботи Музики О.Ф. дозволяє зазначити, що у роботі використані методи теоретичного та емпіричного рівнів дослідження а також методи математичної статистики, що підтверджує належний рівень володіння автором методологією та логікою побудови та проведення наукового дослідження. Остап Федорович відповідно до завдань належно підібрав методи, які дозволили провести власне наукове дослідження. У 2 Розділі в достатній мірі автор розкриває роль кожного з методів наукового дослідження та описує їх застосування для вирішення поставлених завдань.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності, фабрикації, фальсифікації у дисертації та/або наукових публікаціях здобувача. При детальному аналізі структури та змісту дисертації, а також наукових публікацій за результатами дослідження ознак порушення академічної доброчесності не виявлено, а використання текстових запозичень

супроводжується покликанням на відповідні наукові праці дослідників зі списку літератури долученого до тексту дисертаційної роботи.

Зауваження до дисертаційної роботи.

Дисертаційне дослідження виконано на належному науковому рівні, проте окремі положення мають дискусійний характер та потребують уточнень або ж більш якісної інтерпретації. У контексті викладеного вище доцільно зробити такі зауваження та пропозиції:

1. З тексту роботи не зовсім зрозумілою є мета порівняння результатів реабілітаційного обстеження між військовослужбовцями і студентами курсантами.
2. До опису інформації про опитувальники виникає запитання «Чи автор аналізував наявність специфічно орієнтованих опитувальників виключно для військових щодо визначення обмеження життєдіяльності?»
3. Потребує детальнішого обґрунтування, чому у дисертаційній роботі автором було обрано саме опитувальник WHODAS 2.0 для перекладу та впровадження.
4. У роботі доцільно, уточнити яким чином перекладена версія опитувальника WHODAS 2.0 відповідає концепції МКФ.
5. У дисертаційній роботі наявні технічні та філологічні недопрацювання.

Зазначенні дискусійні питання та зауваження не є принциповими та не знижують загальної позитивної оцінки, наукової та практичної значущості результатів дисертаційного дослідження.

Висновок про відповідність дисертації

Зазначені зауваження та дискусійні моменти в певній мірі могли б удосконалити зміст представленої наукової роботи, проте структурно та змістовно дисертаційна робота Музики Остапа Федоровича на тему «Диференційований підхід до оцінювання функціонування в системі фізичної терапії військовослужбовців» є завершеним науковим дослідженням з достатнім рівнем наукового обґрунтування результатів.

Робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор Музика Остап Федорович

заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація

Рецензент

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
(спеціальність 24.00.03 – фізична реабілітація), доцент,
доцент кафедри терапії та реабілітації
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського

Бас О.А.

***В.о. проректора з науково-педагогічної роботи
та міжнародних зв'язків***

Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,
доктор наук з фізичного виховання та спорту,
професор

Пітин М.П.